

Queixa que cal escoltar

PERE ORTÍS

En el prestigiós, i valent, val a dir-ho, butlletí *InfoMigjorn*, que ens envia assíduament des de València el senyor Reig, el senyor Pau Vidal exposa una queixa perquè, en la seva traducció *Humans que m'he trobat*, sembla que el corrector del llenguatge li ha fet un munt de supressions de mots ben correctes per altres de totalment gratuïts, innecessaris o ja barbarismes declarats, com és ara *tio* substituint *paio*; entre altres li ha substituït l'entranyable *canalla* per *nens*. (En pla de correccions, jo d'aquest títol del llibre en trauria el reflexiu *m'he trobat*; sempre hem conjugat el verb *trobar* en transitiu: *He trobat un bolet, he trobat un bitllet, hi ha trobat la mort, la humanitat que he trobat*. Cal considerar serenament si el reflexiu no és el calc del castellà *me hallé*. Bé que són diferents les expressions: *No trobar-se bé, venia amb la il·lusió de jugar i em trobo que plou*.)

Arran d'alguna publicació meva, he fet la mateixa amarga experiència que ha fet el senyor Vidal. És digna d'estudi aquesta passió que samarrega algun corrector de textos per potinejar un llibre d'altri; com una secreta pruija per estampar-hi la pròpia grapa, perquè consti endavant, eh?

Quan vaig publicar la meva novel·la *La petja incerta*, per l'editorial Pòrtic, un senyor tocat i posat era el corrector de l'editorial i em rebé absolutament convençut que jo, com que venia d'Amèrica

i d'anys d'estar-m'hi, no sabia català, mentre que qui sí que en sabia era ell, i força, que en sabia. «Hi ha moltes, moltes faltes, en el teu llibre», m'engalzà, quan ja n'havia llegit una bona part. Per descomptat que vaig restar anorreat. I me'l vaig creure, davant l'imponent senyor no hi tenia altre remei.

Primer hi va fer una ràpida correcció i, en haver-la revisada jo, encara la vaig trobar prou bé. Però, per raons bèsties, perquè el llibre feia tard per a sortir abans del Dia del Llibre, vam decidir amb l'editor que no calia que jo hi fes la revisió final, tenint tan bon corrector —el qual es veu que es digué: «Ara és la meva!»—. El llibre va veure la llum pública poc abans de Sant Jordi i, en tenir-lo jo a les mans, l'hauria rebut a la paret. Ja a la primera pàgina m'havia suprimit un paràgraf que era elemental per a captar l'orientació que prenien l'obra. Aquesta sortia farcida de faltes d'impremta i sembla que el corrector no s'hi fixava gens, en aquest aspecte, tan sols atent a veure com hi deixava la grapa personal.

Em va suprimir el verb *esquerar*, segurament perquè ell no l'havia sentit mai. Jo vaig escriure, en ocasió d'un avortament: *El pobre filllet no s'ha esquerat fins a membre de família...*, i ell corregí: «El pobre filllet no s'ha esperat fins a membre de família...» Es veu que la teoria és aquesta: «Jo això ho desconec, no ho he dit mai; per tant, fora!»

Al començament d'un capítol em suprimí el substantiu *donat* i amb motiu d'aquesta supressió tot el capítol anava coix i va haver d'escriure un nyap que ni la seva padrina l'entenia. *Donat* és un pobre home que no sap on caure mort i es *dóna* a una institució religiosa per fer-hi les feines humils de la neteja, la porteria, etc., paraula ben viva a l'Urgell, abans. *Esquerar* i *donat* són presents en tots els diccionaris catalans. Per descomptat que va suprimir *donat* i, en el seu lloc, el nyap que dic, indesxifrabable.

Em va suprimir el bonic adjectiu *llunyes* i el substituï per *llunyanes*. Jo vaig escriure: *Anar-se'n a terres llunyes...* I ell: *Anar-se'n a terres llunyanes...* Doncs *llunyes* també és en els diccionaris de la llengua, i ho dèiem quan jo era nen.

És a dir, tot el text va sortir clivellat de faltes d'impremta, que era allò que li tocava corregir, però aquest particular el deixava fred, com dic.

Lliçó final per als qui tenen la malaltia d'escriure: *No et fiïs mai dels imponents que en saben sense voreres i estan ben disposats a potinejar-te el llibre*, perquè els satisfà d'alterar-lo i posar-hi la seva marca.

Sortosament, en vam fer la segona edició amb Pagès Editors i la novel·la tornà a veure la llum pública amb el seu text original, net i espontani com jo el vaig fer, sense cap esguerreries de bona voluntat que en millorés estil i text. ♦

NÒTULA

Sobre els mots encreuats

Avui, les definicions dels mots encreuats solen ser imaginatives i fantasioses, ocurrents i enginyoses (i, a vegades, diabòlicament enrevessades).

Entre nosaltres, l'introducció d'aquesta tendència va ser, sens dubte, l'inoblidable Tísner. Però tota la fantasia i tota la imaginació no han d'atemptar contra el rigor gramatical més elemental. Per exemple, a vegades es defineix *de* com una preposició de lloc: la preposició de lloc de dues lletres és *en*. Però és un fet més general que ara voldríem comentar: l'ús d'una frase verbal per a definir tant una forma verbal com el seu subjecte. Per exemple *Treballa dalt l'escenari*, usada per a definir la forma verbal *actua* i, alhora, la forma nominal *actor*. És un error que caldria evitar: *Treballa dalt l'escenari* defineix solament *actua* i a *actor* correspon la definició *Que treballa dalt l'escenari*. A.J.